

Gasunie position paper SDE++

Gasunie dankt de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat van de Tweede Kamer voor de uitnodiging om een position paper in te brengen over de SDE++.

Gasunie: landelijk transport en opslag van (duurzame) gassen

Gasunie beheert de landelijke infrastructuur voor het transport en de opslag van aardgas en groen gas en werkt aan de infrastructuur voor andere energiedragers zoals waterstof en warmte. Onze medewerkers hebben in de afgelopen decennia veel kennis opgebouwd van gasinfrastructuur en het veilig omgaan met gassen. De laatste jaren is daar kennis over de energietransitie bijgekomen. Samen met marktpartijen, netbeheerders en havenbedrijven bouwt Gasunie aan nieuwe ketens voor waterstof, groen gas, warmte en CCS zodat wij in het nieuwe energiesysteem onze rol kunnen vervullen: het ontwikkelen, realiseren en verzorgen van betrouwbaar, betaalbaar en veilig transport en opslag van duurzame gassen.

Elektronen én moleculen voor een betaalbare energietransitie

Moleculen in de vorm van duurzame gassen maken in 2050 nog zeker 30-50% uit van het energieverbruik en blijven van belang voor de Nederlandse en Europese energievoorziening. Daarom zijn we begonnen met de voorbereidingen om een deel van onze bestaande gasinfrastructuur beschikbaar te maken voor waterstof. Zo zorgen we dat deze al vóór 2030 voor de markt beschikbaar is als vraag en aanbod voldoende ontwikkeld zijn. Waterstof maakt de optimale inzet van infrastructuur voor elektriciteit en gas mogelijk, maar vergt ook meer afstemming tussen beide systemen. Gasunie en TenneT werken daarom al nauw samen bij het plannen en ontwikkelen van de energie-infrastructuur.

Gasunie werkt samen om ketens te bouwen en op te schalen

Gasunie werkt samen met partners in projecten waarmee duurzame energie wordt opgeschaald. Ons gezamenlijk doel is de versnelling van de energietransitie door het verlagen van de ketenkosten en het tijdig afstemmen tussen vraag, aanbod en de aanleg van de benodigde infrastructuur.

Gasunie ziet mogelijkheden om de SDE++ hier beter op aan te laten sluiten. Dit wordt hieronder samengevat en vervolgens per SDE++-categorie nader toegelicht.

- 1. Waardeer systeemvoordelen.** Bij de berekening van de vermeden CO₂-prijs per ton worden maatschappelijke kosten niet meegenomen. Voor groen gas zijn de ketenkosten laag omdat er voor transport gebruik wordt gemaakt van de bestaande gasinfrastructuur en er geen aanpassingen nodig zijn bij de gebruiker. De productie van waterstof is in de SDE++ relatief duur, maar kent eveneens lage maatschappelijke kosten omdat omvangrijke investeringen in elektriciteitsnetten en opslag voorkomen worden. Deze systeemvoordelen worden niet gewaardeerd in de SDE++.
- 2. Pas de rekenregels voor groene waterstof aan.** Het beperken van de subsidieerbare productie tot 2000 vollasturen beperkt de kansen voor groene waterstofprojecten. Het PBL rekent een netto emissiefactor voor de gebruikte elektriciteit voor elektrolyse, ook als deze 100% duurzaam is. Hierdoor wordt er geen rekening gehouden met waterstofprojecten die volledig duurzame elektriciteit contracteren.

3. Stimuleer groen gas voldoende. De rekenregels van de SDE++-regeling beperken de kansen voor groen gas projecten. Door het grote systeemvoordeel en het potentieel van negatieve ketenemissies verdienen deze projecten betere ondersteuning. Een aantal aanpassingen in de SDE++ zijn daarvoor nodig. Daarnaast zal overwogen moeten worden of de SDE++-regeling het juiste instrument is voor de effectieve stimulering van groen gas.

Waterstof

In Zeeland worden sinds ruim een jaar twee fabrieken met elkaar verbonden via een bestaande aardgaspijpleiding die door Gasunie is omgezet naar waterstof. Het gebruik van waterstof is niet nieuw, maar de technologieën voor CO₂-vrije (blauwe) en groene waterstof zijn dat wel. Deze moeten daarom nog een kostendaling doormaken. De SDE++ richt zich op technologieën die de benodigde kostendaling al (gedeeltelijk) hebben doorgemaakt. De ontwikkeling van de waterstofmarkt zal daarom zeker in de eerste jaren nog aanvullend gefinancierd moeten worden.

Opschaling groene waterstof

Door het kabinet is voor projecten een aanvullend subsidie-instrument geïntroduceerd met een budget van 35 miljoen euro per jaar. Dit is een goede oplossing voor de eerste elektrolyseprojecten. Echter, voor het tussendoel van 500 MW in 2025 zal er ongeveer 150 miljoen euro per jaar nodig zijn. Gasunie adviseert daarom om bij de vaststelling van de Rijksbegroting rekening te houden met de ontbrekende middelen zodat de opschaling naar projecten van 100 MW mogelijk is.

Om groene waterstof *vervolgens* zo snel mogelijk vanuit de SDE++ te financieren is een aantal aanpassingen nodig. Het meest bepalende onderdeel in de rekenregels is de CO₂-emissiefactor van de gebruikte elektriciteit en de daarmee samenhangende beperking van 2000 vollasturen (offshore windparken hebben een productieprofiel met 4000 tot 5000 vollasturen). PBL rekent in het conceptadvies met de gemiddelde emissiefactoren van elektriciteitsproductie. De gebruikte elektriciteit voor elektrolyse - ook als deze 100% duurzaam wordt ingekocht - leidt daardoor volgens PBL toch tot CO₂-emissies. Er wordt dus geen rekening gehouden met waterstofprojecten die volledig duurzame elektriciteit contracteren, en zodoende worden deze projecten onnodig benadeeld.

Blauwe waterstof (onder de SDE++ CCS-categorie)

Blauwe waterstof wordt geproduceerd met aardgas waarbij de CO₂ voor of na verbranding wordt afgevangen. Deze waterstof kan in bestaande industriële processen of in nieuwe waterstofinstallaties gemaakt worden. Deze verschillen komen niet tot uiting in het eindadvies van PBL. Tevens is er geen aandacht voor CO₂-verlaging in de keten: waterstof kan als restproduct gebruikt worden door een derde partij die daarmee andere CO₂-emissies voorkomt. Deze netto CO₂-winst zou een plek moeten krijgen in de rekenregels. Daarnaast zou de inzet van blauwe waterstof om hoge temperaturen te produceren opgenomen moeten worden.

Groen gas

Het Klimaatakkoord en de Routekaart Groen Gas bieden perspectief om het doel van 2 miljard m³ (2 bcm) groen gasproductie in 2030 te realiseren. Dit volume staat gelijk aan de jaarlijkse

productie van zeven offshore windparken¹, maar kan via het bestaande gastransportnetwerk vervoerd worden. Dit heeft maatschappelijk voordelen gelet op de hoge energiedichtheid van gastransport en opslag en het voorkomen van investeringen in andere vormen van energietransport en opslag. Groen gas is daardoor voor huiseigenaren beter betaalbaar en inpasbaar dan de huidige opties voor volledige elektrificatie van de warmtevraag. De rekenregels van de SDE++ beperken de haalbaarheid van projecten waardoor groen gas in de SDE++ weinig kans maakt. Doordat groen gas ook wordt geraakt door andere maatregelen, zoals door de verhoging van de energiebelasting op gas, wordt het potentieel van deze grote bron van duurzame energie in Nederland niet voldoende benut.

Groen gas is vooral een betaalbare optie als er naar de nationale kosten wordt gekeken: kosten worden vooral in de infrastructuur en bij de gebruiker bespaard. Het opnemen van de nationale kosten in de rekenregels leidt voor groen gas tot substantieel lagere bedragen per ton vermeden CO₂. Tevens is opvallend dat de SDE++ alleen de vermindering van emissies beschouwt die ontstaan door de vervanging van energieproductie uit fossiele bronnen. Negatieve ketenemissies worden niet meegenomen in de berekening. Bovendien ondervinden groen gasprojecten een relatief nadeel omdat zij concurreren met technieken die zich al bewezen hebben zoals zon en wind, terwijl er nog sprake is van technologieontwikkeling om de productie op te schalen. Tot slot wordt er alleen subsidie verleend aan partijen die invoeden op het net. Voor directe verbindingen tussen producent en afnemer kan geen SDE++ worden aangevraagd waardoor projecten onbenut blijven.

Gasunie pleit er daarom voor om het systeemvoordeel van groen gas en de negatieve ketenemissies mee te wegen bij het vaststellen van de uitgangspunten van de SDE++. Indien dit niet tijdig gerealiseerd kan worden, is het wenselijk om de optie voor een separate subsidieregeling voor groen gas uit de Routekaart Groen Gas spoedig uit te werken.

Warmte

Gasunie werkt aan een warmtetransportnet in Zuid-Holland². Via dit net zal restwarmte uit de haven van Rotterdam getransporteerd worden naar Den Haag en omgeving. Het warmtetransportnet zal een open karakter kennen, wat betekent dat er meerdere bronnen en distributienetten worden aangesloten waarmee gebruikers (woonwijken, utiliteiten, industrieën en de glastuinbouw) van warmte worden voorzien.

De SDE++ moet erop toezien dat de totale keten (uitkoppeling, transport, distributie en levering) ontwikkeld kan worden. De SDE++ zou daarom vooral gericht moeten zijn op het stimuleren van investeringen in uitkoppelingsprojecten van duurzame restwarmte bij industriële partijen zodat de investering in de benutting van restwarmte haalbaar is.

¹ <https://www.gasunieenergyconverter.nl/>

² Voorheen Leiding door het Midden, nu WarmtelinQ